

30 september 2020

Uitgave van de Leido Academy, het thema-netwerk voor LevenLang Leren

**Associate degree in nieuwe Variawet: interessante aanpassingen
Er blijft gewoon een soepele doorstroom naar hbo-... en ook wo-bachelor...
Op basis van toelaatbaarheid...**

In het vorige studiejaar (weet u nog wel) kwamen berichten via OCW naar buiten over het aanpassen van de rechten die een Ad-student heeft bij het doorstromen naar een wo-bacheloropleiding. Vorige week is nu een interessante onderbouwing opgenomen in de besluitvorming en de daarmee samenhangende positionering van de Ad-opleiding.

Zoals bekend was voor 2018 de Ad een programma binnen een bacheloropleiding zodat vanzelf de doorstroom naar een resterend programma voor het verkrijgen van de hbo-bachelorgraad was geregeld, binnen de onderwijs- en examenregeling. Dat betekende overigens wel dat iemand met een Ad-propedeuse of Ad-diploma geen recht verkreeg om op een nader vast te stellen wijze door te stromen naar een wo-bachelor. Die optie was alleen maar voorbehouden aan de bezitter van het getuigschrift van de hbo-bachelorpropedeuse.

Na de verzelfstandiging van de Ad-opleiding aan het begin van 2018 veranderde uiteraard deze situatie. Maar om een of andere reden – mogelijk toch wat over het hoofd gezien, per abuis – werd het toen wettelijk mogelijk om met een Ad-diploma niet alleen maar zonder meer toelating te vragen tot de hbo-bachelor (voor het doen van een resterend programma), maar ook tot (het eerste leerjaar van) een wo-bachelor, en op basis van een wettelijk toelatingsrecht.

Vervolgens leidde de ontdekking van deze weeffout tot de primaire gedachte dat deze doorloop met een Ad naar een wo-bacheloropleiding maar gewoon moest worden verboden. Maar ja, een Ad'er heeft meer gedaan dan iemand met een hbo-bachelor-propedeuse (en die fase is ook niet aan een formeel onderwijsniveau gekoppeld). Aan de andere kant, zo stelden sommige betrokkenen, is het wel zo dat de Ad sterk is gericht op het werkveld en dat daarmee de 'kloof' met een wo-bachelor, en dus met wat een vwo'er aan bagage meeneemt, te groot mag worden geacht.

Voor de zomervakantie verscheen de eerste versie van de 'Variawet' (zo genoemd omdat er 'van alles' in wordt meegenomen), waarna o.a. na een internetconsultatie de definitieve versie vorige week is gepubliceerd. Men heeft daarbij gekozen voor de optie om de mogelijkheden voor de Ad-afgestudeerden zo helder mogelijk vast te leggen, daarmee recht doende aan de formele positie en het bereikte niveau.

Dat betekent dat de Ad-gediplomeerde bij twee doorstroommogelijkheden een vorm van toelaatbaarheid gaat kennen. Daarbij is het niet nodig om te voldoen aan de eis van het hebben van het diploma dat normaal gesproken nodig is om te worden toegelaten.

- Deze persoon kan zich aanmelden voor het resterende programma binnen elke hbo-bachelor. Er is dus in formele zin geen mbo-, havo- of vwo-diploma nodig, aangezien hij of zij al de Ad-graad op een hoger niveau heeft behaald.
- Maar ditzelfde geldt voor het aanmelden voor een wo-bachelor. Daarvoor is in formele zin geen vwo-diploma meer nodig. Deze persoon wordt nu gelijkgesteld met iemand die zich aanmeldt voor een wo-bachelor op basis van een hbo-bachelor-propedeuse, hetgeen inhoudt dat de ontvangende wo-opleiding een 'toetsing' kan uitvoeren betreffende de geschiktheid.

Verderop lichten we dit nog wat verder toe, als het gaat om de wettelijke zaken, en de argumenten die worden gebruikt voor deze regeling.

Wat zeker interessant is, is dat de overheid denkt dat het op (korte) termijn ook voor de Ad'ers wel soepeler kan worden geregeld, zeker als er al gaandeweg ervaringen met die studenten wordt opgedaan.

Ook kan men zich baseren op de samenwerking tussen instellingen, dus ook universiteiten en hogescholen, om vooraf te weten wat over en weer de programma's en derhalve de leeruitkomsten inhouden. Dat zou betekenen dat alleen nog maar bij specifieke, opmerkelijke en ongebruikelijke doorstroomtrajecten een onderzoek nodig is. Het vertrouwen in elkaars programma's kan daaraan een stevig steen bijdragen.

Hieronder gaan we dit verder toelichten aan de hand van de teksten van de Variawet en de toelichting. Juist daarbij zit een interessante stellingname, om het zo maar te zeggen.

Aan het eind geven we nog wat aanbevelingen als het gaat om 'acties'.

1 Wetgeving Ad naar Bachelor

De voorstellen met betrekking tot de positie van de Ad in de Variawet worden hier doorgenomen, aan de hand van de vergelijking met de huidige wet, met enig commentaar van onze kant om wat zaken te verhelderen.

Nieuwe tekst en vergeleken met de oude tekst

Artikel 7.28. Vrijstelling op grond van andere diploma's – bij toelating tot een bacheloropleiding

Artikel 7.28 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het eerste lid, eerste volzin, wordt vervangen door een nieuwe volzin, luidende:

“Onverminderd artikel 7.28, derde en vierde lid, is degene aan wie een graad Bachelor of een graad Master is verleend, vrijgesteld van de in artikel 7.24, eerste en tweede lid bedoelde vooropleidingseisen en is degene aan wie een graad Associate degree is verleend, vrijgesteld van de in artikel 7.24, tweede lid, bedoelde vooropleidingseisen.”

Er staat op dit moment in dat eerste lid het volgende:

“Degene aan wie een graad als bedoeld in artikel 7.10a is verleend, is vrijgesteld van de in artikel 7.24, eerste onderscheidenlijk tweede lid, bedoelde vooropleidingseisen, onverminderd het derde en vierde lid.”

Er is dus een differentiatie aangebracht aan het gaat om het hebben van een mbo-, havo- dan wel vwo-diploma, gelet op de doorstroom naar het hbo dan wel wo. Iedereen die een Bachelor of een Master heeft behaald, is zonder meer toelaatbaar tot een hbo- of wo-bacheloropleiding. De Ad-graad wordt nu apart genoemd en kent nu de mogelijkheid van het toelaatbaar zijn tot een hbo-bacheloropleiding, op basis van dit eerste lid van artikel 7.28.

Dat dit zo kan worden geregeld, heeft mede te maken met de omstandigheid dat de diploma's die toelating geven tot het hoger onderwijs in Europees verband op niveau 4 zijn terug te vinden, en de Ad op niveau 5. Het hebben van zo'n 'hogere' graad brengt dus meer mogelijkheden met zich mee, in een bepaalde context bekeken.

Vervolgens is ook een volgend lid aangepast binnen dit artikel, gericht op de aanvullende 'eisen' die kunnen worden gesteld in samenhang met zo'n diploma vwo, havo dan wel mbo. We geven hier de nieuwe tekst, cursief verwoord alwaar de aanpassing plaatsvindt:

Lid 1a:

Het instellingsbestuur kan met het oog op de inschrijving voor een bacheloropleiding aan een universiteit *van de bezitter van een graad Associate degree of van de bezitter van een getuigschrift* van een met goed gevolg afgelegd propedeutisch examen aan een instelling voor hoger onderwijs die niet in het bezit is van een diploma als bedoeld in artikel 7.24, eerste lid, dan wel een op grond van het tweede lid bij ministeriële regeling als ten minste gelijkwaardig aangemerkt onderscheidenlijk naar het oordeel van het instellingsbestuur daaraan ten minste gelijkwaardig diploma eisen dat hij aantoon over kennis, inzicht en vaardigheden te beschikken om de bedoelde bacheloropleiding met goed gevolg af te ronden.

Hier staat dat iemand zonder vwo-diploma kan worden toegelaten tot een wo-bachelor als deze persoon beschikt over een hbo-propedeusegetuigschrift (kan alleen bij de hbo-bachelor want de Ad kent zoals bekend geen propedeutisch examen) dan wel een Ad-getuigschrift.

Nu is het zo dat er ook nog een artikel is waarin wordt aangegeven wat er aan 'nadere vooropleidingseisen' kunnen zijn bij de toelating voor een Ad of Bachelor. Dat betekent bijvoorbeeld dat een bepaald profiel is vereist of vakken die (extra) moeten worden gedaan (kan binnen het profiel maar ook aanvullend daarop). Die nadere eisen kunnen voor de Ad, hbo-bachelor en wo-bachelor verschillend zijn.

Maar als er, zoals in dit geval, geen diploma havo of vwo is vereist voor een hbo-bachelor resp. wo-bachelor, kunnen die aanvullende eisen niet meer worden 'terugvertaald' naar een bepaald profiel dan wel vakken. Echter, achter het stellen van die aanvullende eisen zitten uiteraard een te formuleren gedachte, een bundel met ervaringen, het monitoren van de kansen op studiesucces en het vergelijken van de vakken in de vooropleidingen met hetgeen in de propedeuse moet worden gedaan om een negatief advies-besluit te kunnen voorkomen.

Dat betekent dat de ontvangende bacheloropleiding kan formuleren wat zo'n 'zij-instromer' mee moet brengen om de kans op het behalen van de bachelorgraad te optimaliseren. Vervolgens kan er een vertaling plaatsvinden naar een 'toelatingsonderzoek', een procedure waarin wordt bezien of de verwachtingen kloppen. Maar uiteraard kan al op voorhand naar het eerder gevolgde programma worden gekeken en met de afleverende instelling worden besproken – zeker als er in de loop der tijd meerdere personen die overstap willen maken.

Daarom wordt bij de overstap naar de wo-bacheloropleiding door OCW gekozen voor de optie om van deze persoon te eisen dat er aantoonbaar wordt beschikt over bepaalde relevante kennis, inzicht en vaardigheden. Hoe dit wordt bezien, is aan de universiteit. Zoals gezegd, als er aan het vwo-diploma eisen worden gesteld, kan dat een vingerwijzing zijn, maar zo'n beleid kan per universiteit en wo-opleiding verschillen.

2 Toelichting in het wetsvoorstel op de aanpassingen

Er is, zoals gebruikelijk, ook een toelichting in het wetsvoorstel opgenomen. Die stukjes hebben op zichzelf geen rechtsgeldigheid, maar ze zijn uitermate goed bruikbaar om een beeld te krijgen van de reden voor een aanpassing in de wet. Hier lopen we een eerste set langs. We hebben hierboven al een aantal aspecten 'onthuld', maar ze kunnen dan toch nog wel interessant genoeg zijn.

Voor de goede orde: in het bovenstaande staat dus wat de kern van het wetsvoorstel is. Wat vanaf hier volgt, is bestemd voor degenen die wat dieper willen graven in de achtergronden.

Vooropleidingseisen associate degree (1)

"Het Nederlands Kwalificatieraamwerk (NLQF) dat is gebaseerd op het Europees Kwalificatieraamwerk (EQF) is niet van invloed op de toelatingsrechten van de bezitter van een associate degree-diploma die naar een hbo-bachelor dan wel wo-bachelor wil doorstromen. De associate degree-opleiding leidt tot niveau 5 van zowel het NLQF als het EQF. Een vwo-diploma dat automatisch toelatingsrecht geeft tot een wo-bachelor leidt tot niveau 4+ van het NLQF en niveau 4 van het EQF.

EQF is gebaseerd op de Aanbeveling van de Raad van de Europese Unie inzake het Europees kwalificatiekader voor een leven lang leren en tot intrekking van de aanbeveling van het Europees Parlement en de Raad van 23 april 2008 tot vaststelling van een Europees kwalificatiekader voor een leven lang leren. Daardoor heeft de wijziging geen invloed op hoger recht."

Het klopt dat het NLQF dat als onderwijsraamwerk voor ons land is ingevoerd maar nog niet volledig in de regelgeving is opgenomen (er ligt een wetsvoorstel klaar), geen instrument is waaraan bepaalde rechten kunnen worden ontleend. Het is een 'stapelings' op basis van descriptoren voor elk niveau. Ook zit er geen oriëntatie in d.w.z. dat er geen verschil bestaat tussen bijvoorbeeld de hbo-bachelor en de wo-bachelor als het gaat om de koppeling aan het NLQF-niveau. Daarvoor is het diploma-supplement beschikbaar, met onder andere aanvullende informatie over de aanbiedende instelling en gevolgde onderwijsonderdelen.

Bij de invoering van het NLQF is het mbo samen met het havo op niveau 4 gezet, en vwo op 4+ (in eerste instantie op 5 maar dat mocht niet binnen het Europese samenwerkingsverband voor het hoger onderwijs en de nationale raamwerken, en we zijn het enige land met deze oplossing). Er is tevens sprake van een relatie tussen het NLQF en het EQF, als het Europese onderwijsraamwerk. Alle acht niveaus corresponderen met elkaar, behalve 4+ dus, maar daarvan heeft men in Europa simpelweg 4 gemaakt omdat het EQF alleen gehele getallen kent...

WSF en bekostiging

“Met betrekking tot nationaal recht zijn de Wet Studiefinanciering 2000 (WSF) en het Uitvoeringsbesluit WHW 2008 (UWHW) van belang. Met de voorgestelde wetswijziging blijft de student dezelfde rechten te behouden die zijn ontleend aan de WFS. Daarom heeft de wetswijziging geen nadelige financiële gevolgen voor de Ad-afgestudeerde. Ook verandert er niets aan het aantal jaren dat een bekostigde hogeronderwijs-instelling bekostiging ontvangt voor een ingeschreven student.”

Een Ad'er gebruikt een aantal jaren voor de studie en die krijgt de betreffende publiek-gefinancierde hogeschool door de overheid vergoed. Dat is formeel voor maximaal vier jaren, maar dat zal niet veel voorkomen, alleen maar die tijd gebruiken voor een Ad.

Gaat deze persoon een hbo- dan wel wo-bachelor doen, dan resteert voor de ontvangende instelling een bekostiging van vier minus het aantal voor de Ad gebruikte jaren. Dat is meestal nog twee jaren, niet voldoende voor een driejarige wo-bachelor (!) maar gelukkig nog wel voor het resterend programma voor het behalen van een hbo-bachelor.

De overheid gaat hiervoor geen specifieke maatregelen treffen, bestemd voor de instellingen die op deze wijze studenten inschrijven met een studieverleden van twee of meer bekostigde jaren. Overigens hebben de studenten er minder last van omdat ze in het algemeen binnen de termijn van de WFS kunnen blijven.

Vooropleidingseisen associate degree (2)

Over dit onderwerp staat nog een tweede passage verderop in de toelichting. We knippen die even op in kleinere stukken.

De universiteit en de hogescholen zullen de studenten in hun voorlichting (en op hun website) informeren over de wijziging van hun toelatingsbeleid. Ze passen hun website en voorlichting aan. Daarnaast kan de universiteit de student onderwerpen aan een toelatingstoets, waarmee zij beoordeelt of de student over de gevraagde kennis en vaardigheden beschikt.

Er zal derhalve na het ingaan van de zaken in de Variawet actief door de universiteit gewag moeten worden gemaakt van de mogelijkheden om met een Ad door te stromen, op de website maar ook tijdens voorlichtingsbijeenkomsten. Uiteraard wordt daarbij verteld wat de toets die eventueel wordt geregeld, inhoudt voor die studenten.

Er kunnen jongeren zijn die dit horen, vervolgens een Ad gaan behalen, en dan besluiten toch naar het wetenschappelijk onderwijs te gaan (kan een mooie stapeling voor mbo'ers zijn, via de Ad naar een wo-bachelor en mogelijk een wo-master. Dat betekent dat de rechten die hiermee voor die groepen ontstaat, niet zonder meer veranderd kunnen worden.

Omgekeerd zullen de hogescholen hun Ad'ers actief moeten inlichten over deze optie. Daarbij zal per universiteit waarmee afspraken zijn gemaakt (denk aan naadloze doorstroom), worden vermeld wat er over en weer is geregeld.

Daarbij kan zij gebruikmaken van de toelatingstoets voor studenten met een propedeuse-getuigschrift die instromen in de wo-bachelor of de universiteit ontwikkelt een nieuwe toets. Het ontwikkelen van een nieuwe toets levert lasten (en kosten) op voor de instelling.

OCW helpt de universiteiten een handje, als het gaat om het argument dat het mogelijk veel geld, tijd en energie gaat kosten. Er zijn twee doelgroepen: de bezitters van het hbo-bachelor-propedeuse-getuigschrift en de Ad-bezitters. Voor de eerste groep is het proces al bekend, terwijl de tweede groep bestaat uit studenten die zelfs een jaar extra hebben gedaan. Het opstellen van een toets voor de instromende Ad's is dus snel te regelen.

De universiteit krijgt er geen extra budget voor. De studenten moeten wel tijd krijgen om zich op de toets voor te bereiden, maar ze zullen geen geld voor de toets zelf behoeven te betalen.

Overigens staat het de universiteit ook vrij om feitelijk geen toelatingstoets af te nemen bij de associate degree-afgestudeerde die instroomt als ze al dat niveau van de desbetreffende opleiding kent, bijvoorbeeld door haar connecties met de desbetreffende hogeschool of omdat er eerder al een associate degree-afgestudeerde toelating heeft gevraagd op grond van diezelfde opleiding. In dat geval zijn er geen extra lasten verbonden aan het ontwikkelen en afnemen van de toelatingstoets.

Nog een mee-denken-voorzet van OCW. Het samenwerken met hogescholen en het kennis nemen van de Ad-programma's kunnen prima argumenten zijn om deze studenten zonder meer van start te laten gaan (hetgeen dan niet automatisch geldt voor de instromende hbo-propedeuse-bezitters). Ze hebben al twee jaren hbo gedaan en door aan een wo-bachelor te beginnen is er zeker sprake van een stevige motivatie.

Overigens ligt het niet voor de hand om de Ad'ers in het tweede leerjaar van de wo-bachelor te laten instromen. Dat is zonder meer een brug te ver (tenzij er Ad's gaan ontstaan die geschikt zijn voor vwo'ers en een sterk academische inslag kennen... idee voor bepaalde hogescholen?).

Interessant is wel de insteek die OCW kiest als het gaat om het opdoen van ervaring met zo'n toets. Want daarmee wordt op perfecte wijze aangesloten bij het doel van de toets nl. bezien of de student zodanig veel bagage meeneemt dat de kans op studiesucces zo groot mogelijk is. Dus doen de Ad'ers het in de loop der tijd goed, dan kan de toets worden aangepast of zelfs helemaal worden afgeschaft.

Als de student een toets dient te maken, dan informeert de instelling de student daarover. De instelling besluit op basis van de toets of ze de student toelaat. De student ontvangt schriftelijk bericht. Bij een negatief besluit kan de student hiertegen in bezwaar bij de desbetreffende instelling.

Helder. Het informeren betreft dus: inhoud, procedure, vorm, bron materiaal, datum (data), tijdstip(pen), enz. – en eventuele mogelijkheden voor vrijstellingen via andere wegen. Eventueel kan er sprake zijn van herkansingen.

Het in bezwaar kunnen gaan is een zaak van de universiteit. Dat wil zeggen dat de gehele procedure helder en compleet dient te zijn geregeld, in formele zin.

Deze handelingen leiden tot een lastenverzwaring voor zowel de universiteit als voor de student. Uitgaande van het totaal aantal universiteiten en het geschatte aantal van 25 studenten per jaar wordt de totale regeldruk geschat op € 35.000 eenmalig en € 15.000 structureel. Er zijn geen nalevingskosten verbonden aan deze wijziging.

Mooie schatting waarvan ons de bronnen niet bekend zijn. Men gaat dus uit van een eenmalige investering en vervolgens elk jaar een bedrag van 600 euro per student.

De student moet dus ook extra zaken regelen, maar die betaalt niets voor de toets. Misschien dat de hogeschool de Ad-student ondersteunt, mogelijk ook bij het voorbereiden op de toets, maar OCW ziet dat kennelijk als een reguliere taak.

3 Nog meer argumentatie...

Voor de extra fijnproevers onder de lezers en degenen die nieuwsgierig zijn geworden naar de motivatie van de wetgever om over te gaan tot het hebben van 'toelaatbaarheid' na het behalen van een Ad tot de wo-bachelor, geven we hier de passages uit de toelichting waarin vooral wordt gekeken naar de internationale positie van de Ad en de daarbij gemaakte en nog te maken afspraken in internationaal verband.

Gelijkwaardigheid buitenlandse getuigschriften

Mobiliteit van studenten wordt gestimuleerd, zodat zij interculturele en internationale vaardigheden kunnen verwerven die noodzakelijk zijn in de globaliserende wereld. De invoering van het bachelor-mastersysteem is een belangrijke stap geweest in het Bolognaproces om de mobiliteit van studenten te bevorderen. Erkenning van het niveau van getuigschriften wordt binnen Bologna niet afgedwongen. Daarom wordt in het buitenland soms kritisch gekeken naar een Nederlandse eenjarige

masteropleiding indien in het betreffende Bolognaland de masteropleiding een grotere studielast heeft.

De Nederlandse overheid neigt er sterk naar om te kijken naar internationale ontwikkelingen, binnen het hoger onderwijs als gevolg van het zgn. Bolognaproces, dus in samenhang met de European Higher Education Area. Klopt, men heeft het dan wel over niveaus, beoordelen van de kwaliteit, de kenmerken van programma e.d. maar niet over het dan automatisch erkennen van de diploma's.

Naast het voorbeeld van de Master kan ook worden genoemd dat men elders soms denkt dat de hbo-bachelor tot een hoger niveau reikt dan de wo-bachelor aangezien de eerste 240 studiepunten omvat en de tweede 'slechts' 180. Je moet dan gaan uitleggen dat er twee verschillende toelijdende routes in het voortgezet onderwijs zijn, met de havo als 'leidende weg' voor het hbo.

Als er sprake is van onderling vertrouwen in elkaars onderwijssystemen en de kwaliteitszorg voor de opleidingen in het hoger onderwijs, dan is het wenselijk om – ter bevordering van de mobiliteit – automatische wederzijdse generieke niveau-erkenning af te spreken met andere landen. De automatische erkenning ziet op het niveau.

Het ziet niet op de inhoud van de programma's, de oriëntatie van de opleiding (hbo of wo), toelatingseisen, titulatuur of erkenning van beroepskwalificaties. De meerwaarde van automatische wederzijdse erkenning is dat de procedure van erkenning van het niveau komt te vervallen. Voor afgestudeerden en hogeronderwijsinstellingen betekent dit meer duidelijkheid over het niveau van het getuigschrift.

Helder, dus alleen kijken naar het niveau. Maar ja, dat is eigenlijk heel lastig binnen de EHEA want daarvoor kent men een eigen raamwerk: SCHE (short cycle, onze Ad), Bachelor (first cycle), Master (second cycle) en Doctorate (third cycle). Verder zijn de zgn. Dublin Descriptoren leidend voor de positionering van deze cycli, vrij abstract opgezet, en dan ook met minima voor het aantal studiepunten, de EC dus (European Credit Transfer System): SCHE > 90, Bachelor > 180, Master > 60. Daarom kan een hbo-bachelor 240 EC hebben en de wo-bachelor die minimale 180.

Daarmee kom je niet echt verder. Maar gelukkig is er het EQF, het Europese Raamwerk, en dan ook met de optie voor een nationaal raamwerk. Wij hebben het NLQF, Vlaanderen het FQF en zo heeft elk land wel een raamwerk opgezet, om daarmee een link naar het EQF te leggen. Niet altijd met acht niveaus, maar er is wel altijd een 'vertaalmodel' om voor elk nationale onderwijskwalificatie aan te geven wat het niveau in Europa is. Nederland heeft al zo'n acht jaar geleden actie ondernomen voor het hoger onderwijs en aldus zijn via een formele procedure de Ad, B, M en D op de niveaus 5, 6, 7 resp. 8 van het NLQF geplaatst en dus ook aldus aan het EQF verbonden.

Maar niet alle landen in het Bolognaproces hebben dat gedaan. In Zwitserland heeft men het hoger onderwijs buiten het nationale raamwerk gehouden, om de instellingen niet de verplichting op te leggen aan een diploma een nummer voor het niveau te hangen. Men wil aldaar niet gelijk worden 'behandeld' met allerlei andere diploma's die via een andere weg op zo'n niveau worden gezet. In Nederland is dit wel het geval, waarbij alle niet-formele kwalificaties via het National Coördinatiepunt (NCP) van het NLQF kunnen worden ingeschaald.

Dus ja, er kan nog wel wat meer worden gezegd ten aanzien van het uitgangspunt dat de overheid nu hanteert. Er zijn verdere beschouwingen nodig...

Ook bieden dergelijke afspraken duidelijkheid voor het bedrijfsleven: voor sollicitanten uit deze landen hoeven werkgevers niet meer bij een erkenningsinstantie aan te kloppen om te verifiëren of het niveau van het getuigschrift overeenkomt met het niveau van getuigschriften die zijn uitgegeven in het eigen land.

Afspraken met andere landen om wederzijds het niveau automatisch te erkennen, gebeurt door middel van een verdrag of een ander internationaal instrument.

Helder. Dat verdrag dient dus aan de eisen te voldoen als het gaat om de positionering van de graden en de vergelijkbaarheid.

De gelijkwaardigheid wat betreft het niveau van getuigschriften vloeit in zo'n geval voort uit een verdrag. Met deze wetwijziging worden de artikelen in de WHW die in strijd zouden kunnen zijn met een dergelijk verdragen aangepast.

Voor de inschrijving voor een associate degree- of bacheloropleiding (artikel 7.28, eerste lid van de WHW) en masteropleidingen (artikel 7.30b en artikel 7.30d van de WHW) met een buitenlands getuigschrift, geldt dat het instellingsbestuur de bevoegdheid heeft een student te weigeren indien aangetoond kan worden dat er een aanzienlijk verschil bestaat tussen de toegangseisen van het betreffende land en de algemene eisen krachtens de WHW. Dit is niet in lijn met automatische niveau-erkenning. Met deze wetwijziging wordt bepaald dat de instelling geen nader bewijs mag verlangen van het niveau van een getuigschrift van een student, indien uit een verdrag voortvloeit dat het niveau van het betreffende getuigschrift gelijkwaardig is aan het niveau van een Nederlands getuigschrift. Als er geen afspraken zijn tussen Nederland en een ander land, dan gelden de hierboven genoemde artikelen onverminderd en kan de instelling dus wel degelijk nader bewijs verlangen van het niveau van een getuigschrift uit een dergelijk land.

De overheid heeft op deze wijze dus de verdragen die er zijn en gaan komen een plek gegeven in de wet voor het hoger onderwijs. Studenten die komen van een land waarmee een verdrag is gesloten, kunnen de inschrijving simpeler regelen (en omgekeerd ook).

Benelux-beschikkingen

Vooralsnog zijn de Benelux-beschikkingen de enige internationale afspraken in dit kader. Vanwege het onderlinge vertrouwen in elkaars onderwijssystemen en de kwaliteitszorg voor de opleidingen in het hoger onderwijs hebben de Benelux-landen besloten om de onderlinge mobiliteit verder te bevorderen door automatische wederzijdse generieke niveau-erkenning van hoger onderwijs getuigschriften en doctorsgraden mogelijk te maken. Dit besluit is door het Benelux Comité van Ministers vastgelegd in zijn beschikkingen van 18 mei 2015 en van 25 januari 2018. In deze beschikkingen, die voortvloeien uit het Verdrag tot instelling van de Benelux Unie, is afgesproken dat de niveaus EQF 5 (associate degree), EQF 6 (bachelor), EQF 7 (master) en EQF 8 (doctoraat) generiek erkend worden in de Beneluxlanden.

In de toekomst zouden ook met andere landen dergelijke afspraken gemaakt kunnen worden, mits er sprake is van onderlinge vertrouwen in elkaars onderwijssystemen en de kwaliteitszorg voor de opleidingen in het hoger onderwijs. Hier zal in de Staatscourant mededeling van worden gemaakt.

Er wordt hier gesproken over het verdrag waarbij België is betrokken. We hebben evenwel het vermoeden dat het in de praktijk Vlaanderen betreft, met o.a. de Graduaat op niveau 5. In Wallonië volgt men het Franse systeem en dat is toch wel wat anders in elkaar gestoken dan in Vlaanderen. Maar in principe moeten Nederlandse studenten wel de mogelijkheid hebben om daar verder te studeren.

Ook het bedrijfsleven kan er aldus vanuit gaan dat een diploma uit Nederland eenzelfde waarde heeft als hetgeen in België en Luxemburg is afgerond.

Vooropleidingseisen associate degree (3)

Per 1 januari 2018 is de Wet invoering associate degree-opleiding in werking getreden. Met deze wet is de associate degree een zelfstandige opleiding geworden, los van een hbo-bacheloropleiding. Door deze zelfstandige basis kan aan de associate degree een aantrekkelijker profiel voor mbo-4 afgestudeerden en werkenden worden gegeven, waardoor de associate degree zich meer succesvol kan doorontwikkelen.

Duidelijk. Men heeft nu verder bekeken wat de consequenties zijn van de verzelfstandiging van de Ad-opleidingen. Bovendien is in 2018 op internationaal niveau besloten om de Short Cycle Higher Education op te nemen in de European Higher Education Area, in het Bologna proces. Dus ook op die wijze is de positie 'afgedekt'.

In de Wet invoering associate degree-opleiding is geregeld dat de associate degree-afgestudeerde (hierna: Ad-afgestudeerde) de mogelijkheid tot doorstroom heeft naar alle hbo-bacheloropleidingen als de Ad-afgestudeerde aantoonbaar te voldoen aan aanvullende en/of nadere vooropleidingseisen.

Wat per abuis mogelijk is gemaakt in deze wet is dat een Ad-afgestudeerde na het behalen van het diploma is vrijgesteld van de vooropleidingseisen van artikel 7.24 van de WHW voor een wo-bachelor op grond van artikel 7.28, eerste lid, van de WHW. De Ad-afgestudeerde heeft daarmee automatisch toelatingsrecht tot een wo-bachelor. Dit is niet de bedoeling van de wetgever geweest. De associate degree is ontwikkeld als een zelfstandige arbeidsmarktkwalificatie, maar biedt ook de mogelijkheid om aansluitend een hbo-bachelorgraad te behalen. Gelet op de inhoud van de associate degree-opleiding en het niveau daarvan is de regering van mening dat de graad Associate degree niet voldoende is om de bezitter van rechtswege vrij te stellen van de toelatingseisen voor een universitaire bacheloropleiding. Voor de Ad-afgestudeerden die reeds zijn toegelaten tot een universitaire bacheloropleiding heeft deze wetswijziging geen gevolgen.

Hier wordt dus nog eens op een rijtje gezet wat de reden is om aan de ene kant wel de toelaatbaarheid tot de wo-bachelor te regelen en aan de andere kant het niet-bedoelde toelatingsrecht terug te draaien. De Ad'er kan gewoon doorgaan met een hbo-bachelor, op basis van de regeling die de ontvangende hogeschool dienaangaande heeft opgesteld en vaak ook heeft vastgelegd met de afleverende Ad-opleiding.

De regering maakt het met dit wetsvoorstel mogelijk dat de universiteit – naar analogie van de hbo-propedeuse route – kan beoordelen of een Ad-afgestudeerde over voldoende kennis, inzicht en vaardigheden beschikt om de bedoelde universitaire bacheloropleiding met succes af te ronden. Beschikt de betreffende student over deze kennis, inzicht en vaardigheden, dan is die student toelaatbaar tot de opleiding. Als die student niet kan aantonen voldoende kennis, inzicht en vaardigheden te bezitten die voor een universitaire bacheloropleiding noodzakelijk worden geacht, dan wordt die student afgewezen voor de wo-bacheloropleiding.

De doelgroepen 'bezitters hbo-bachelorpropedeuse' en 'Ad-afgestudeerden' krijgen eenzelfde behandeling als zij willen doorstromen naar een wo-bacheloropleiding. De toelaatbaarheid is vertaald naar het kunnen – niet moeten – afnemen van een toets dan wel een daarmee te vergelijken proces waarbij wordt gekeken naar de geschiktheid.

Als Ad-opleidingen merken dat een bepaalde universiteit - en daarvan specifieke bacheloropleidingen - een zekere voorkeur van studenten heeft, kan in goed overleg een op maat te snijden regeling worden getroffen.

4 Ter afsluiting wat aanbevelingen

We gaan er vanuit dat de Variawet op korte termijn wordt geaccepteerd, en dan worden deze regelingen in de WHW opgenomen. In het voorjaar van 2021 kunnen de universiteiten in hun communicatie opnemen dat ook deze Ad'ers welkom zijn, maar dat er wel mogelijk een toets wordt afgenomen.

Het zal tevens zo moeten zijn dat als degenen die met een hbo-propedeuse zonder meer bij bepaalde wo-bacheloropleidingen worden toegelaten, dit ook het geval is voor de Ad'ers die een verwante opleiding hebben gevolgd. Zo niet, dan is het beroep op een vorm van rechtsgelijkheid vrijwel altijd succesvol.

Universiteiten weten dat Ad'ers verliesgevend zijn als het gaat om de bekostiging. Ze starten in het eerste jaar en in het algemeen is van de vier jaar overheidsgeld al twee jaar gebruikt. We nemen niet aan dat om die reden Ad'ers worden afgewezen dan wel ontmoedigd.

Hogescholen zullen dit ook bekend moeten maken bij hun Ad-opleidingen. Het zal niet om een hele grote groep gaan, maar er zijn zeker stapelaars – ook uit het mbo – die nu de kans kunnen grijpen om niet via de hbo-bachelor naar de wo-master te gaan, maar om meteen binnen de universiteit hun gang te kunnen gaan. Die weg is wel een jaar langer, dus de student moet goed kijken naar de financiële consequenties hiervan. Hierin kunnen zij prima worden begeleid.

Tenslotte moeten de Ad-opleidingen om tafel gaan met de universiteiten in hun voedingsgebied om te bezien hoe dit allemaal het beste kan worden aangepakt. Het is dan zeker handig om daarbij degenen die dit bij de hbo-bachelor regelen voor de overstap met een propedeusediploma, te betrekken, om tot een eenduidige en transparante package-deal te komen.